Informatienota voor de gemeenteraad

Datum	31 januari 2023
Team	Sociaal Beleid, Projectrealisatie, Ruimtelijk Beleid & Communicatie
Portefeuillehouder	Nick Hubers
Zaaknummer collegevoorstel	ZS-510651

Kennisnemen van

- De stand van zaken rondom participatie in Lingewaard.
- De aanpak van het college voor het komen tot participatiebeleid en participatieverordening.

Inleiding

In veel ontwikkelings- en besluitvormingsprocessen speelt participatie een rol. Dit past ook bij landelijke ontwikkelingen als het wetsvoorstel ‘Wet versterking participatie op decentraal niveau’, de invoering Omgevingswet of de Wet Open Overheid. In deze informatienota staat de aanpak voor participatie in Lingewaard. En hoe we hier samen met uw raad, het college, inwoners en ambtenaren verder aan willen werken. Deze informatienota is tevens de uitwerking van de toezegging aan de raad om een plan van aanpak te maken voor het verbeteren van participatie naar aanleiding van de adviezen van de Rekenkamercommissie.

Kernboodschap

Begrip en vormen van participatie
Met de huidige maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, denk bijvoorbeeld aan de energietransitie en de wooncrisis, verandert er veel in het dagelijks leven van inwoners. Participatie is een manier van beleidsvoering waarbij inwoners, individueel of georganiseerd, direct of indirect, de kans krijgen om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van beleid (*definitie Prodemos*). Vormen van participatie zijn inspraak (opgenomen in de Gemeentewet als inspraakverordening), burgerparticipatie (overheidsinitiatief) en overheidsparticipatie (inwonersinitiatief).

Omgevingswet en participatie
De Omgevingswet geeft meer ruimte voor ideeën van initiatiefnemers en voor lokale afwegingen. Het betrekken van de omgeving wordt een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Daarnaast kan de gemeenteraad extra verplichte participatie opleggen. Hierover neemt uw raad in mei 2023 een besluit. De wet zegt alleen dat er participatie moet plaatsvinden, maar niet hoe dat moet. Deels zal dit ingekaderd worden door jurisprudentie. Daarnaast vullen we het ‘hoe’ in met de participatieverordening en het participatiebeleid.

Betrokkenheid inwoners bij bestuur verbreden
Om de verbinding tussen inwoners en hun bestuur te versterken ligt er landelijk het wetsvoorstel 'Wet versterking participatie op decentraal niveau'. De regering wil de betrokkenheid van inwoners bij het bestuur bevorderen. In de inspraakverordening is geregeld wanneer de gemeente inwoners moet betrekken bij de voorbereiding van beleid. De regering stelt voor om deze betrokkenheid uit te breiden naar de uitvoering en evaluatie van beleid. Ook wil de regering dat inwoners meer mogelijkheden krijgen om zelf overheidstaken uit te voeren. Dit wordt ook wel het uitdaagrecht of 'right to challenge' genoemd.

Inwonersinitiatieven ondersteunen
We ondersteunen initiatieven van inwoners. Er liggen al mooie wijk- en dorpsontwikkelplannen en ook Lingewaard Doet is een succes. Samen kijken we naar wat goed gaat en wat beter kan. En hoe we de eigen ideeën van inwoners – bijvoorbeeld in ontwikkelingsplannen, rond wijkplatforms of bij nieuwe inwonerscollectieven – kunnen verbinden met de opgaven van de gemeente. Daarom kijken we, zoals opgenomen in ons coalitieakkoord, naar een agenda per kern om overzicht te krijgen wat we samen met inwoners de komende jaren willen realiseren.

Participatie als onderdeel van beleid
Participatie heeft een vaste plek in beleidsontwikkeling en inwonersinitiatieven. Zo is participatie standaard onderdeel van alle college- en raadsvoorstellen. We betrekken we op verschillende manieren inwoners, verenigingen, ondernemers en andere belangengroepen. Bij veel trajecten maken we een maatwerk participatie- en communicatietraject. Daarbij zetten we verschillende instrumenten in: middelen die het best passen bij de participatie in dat traject en in die fase. Bijvoorbeeld het online participatieplatform www.samen.lingewaard.nl.

Uitgangspunten participatie
We werken vanuit onderstaande uitgangspunten, afgeleid uit het coalitieakkoord en bestaand beleid:
- We luisteren naar de mening van inwoners
- We hebben oog voor representativiteit en inclusiviteit en stemmen onze middelen hierop af
- We maken vooraf duidelijk over welke keuzes / mogelijkheden inwoners kunnen meepraten
- We geven aan welk interactieniveau we hanteren
- We koppelen de resultaten van een participatieproces / bijeenkomst terug
- We werken open en transparant
- We geven ruimte voor initiatief en ondersteunen dit
- De aanpak voor participatie is onderdeel van een projectplan en van een college- of raadsvoorstel

Met deze uitgangspunten geven we invulling aan behoorlijke participatie zoals geformuleerd door de regering en op basis van de participatiewijzer van de Nationale ombudsman en het samenwerkingsprogramma Democratie in Actie.

Lingewaardse aanpak participatie in beleid en verordening
We gaan de huidige aanpak en uitgangspunten verder uitwerken in een participatiebeleid en participatieverordening. Belangrijk hierbij is een passende en realistische ambitie: gekoppeld aan een gemeente in de omvang van Lingewaard, die past bij de gedeelde ambities hiervoor vanuit inwoners, raad, college en organisatie en realistisch is in planning, tijd en capaciteit. Participatie leidt lang niet altijd tot een breed draagvlak. Het gaat namelijk ook over dilemma's zoals persoonlijk belang versus algemeen belang. Daarom is het belangrijk om vooraf duidelijke kaders op te stellen en verwachtingen te managen.

Consequenties (w.o. financiële)

Om participatie aan te jagen en door te ontwikkelen in de organisatie is in de Begroting van 2023 incidenteel € 100.000 opgenomen. Daarnaast is er € 50.000 per jaar nodig om gebiedsgericht werken (waaronder de agenda per kern) structureel uit te voeren. Zoals vermeld in de Begroting 2023 gaan we dit binnen de bestaande budgetten uitvoeren.

Vervolgstappen / plan van aanpak

1. In beeld brengen bestaande situatie
Als eerste brengen we in beeld wat we al weten / zeggen over participatie in Lingewaard. Onder meer in bestaand beleid en wet- en regelgeving. Daarnaast zijn er de afgelopen jaren meerdere onderzoeken uitgevoerd die rechtstreeks of gedeeltelijk gaan over participatie. Zoals de Quick Scan Lokale Democratie en het Rekenkameronderzoek naar burgerparticipatie. De uitkomsten en aanbevelingen nemen we mee in het opstellen van het participatiebeleid en de participatieverordening.

2. Evaluatie inwonersinitiatieven
We evalueren het beleid voor inwonersinitiatieven. In november jl. spraken we hierover met de wijkplatforms en werkgroepen voor de wijk- en dorpsontwikkelplannen. In februari 2023 bespreken we het onderwerp inwonersinitiatieven en de evaluatie hiervan met uw raad. Daarbij nemen we ook het uitdaagrecht mee. Ook inwonersagendering (inwonersinitiatief via de raad) nemen we mee in de evaluatie. De evaluatiepunten nemen we mee in het overkoepelende participatiebeleid.

3. Mogelijkheden verkennen voor een agenda per kern
Met een agenda per kern willen we overzicht bieden aan inwoners wat we in hun kern samen willen realiseren. Daarbij gaat het zowel om projecten vanuit de gemeente als initiatieven vanuit inwoners. Op de korte, middellange en lange termijn. We doen onderzoek naar een geschikte vorm hiervoor, onder meer door bij andere gemeenten te kijken.

4. Participatie Omgevingswet
Over participatie in het kader van de Omgevingswet heeft uw raad in het voorjaar van 2022 gesproken. In mei 2023 besluit uw raad over in welke situatie u participatie verplicht stelt.

5. Participatieverordening en overkoepelend participatiebeleid
De participatieverordening en het participatiebeleid pakken we gezamenlijk op. Dit doen we op basis van informatie en onderzoeken die we al hebben, de evaluatie van de inwonersinitiatieven en het besluit over de verplichte participatie. Daarna gaan we in het tweede kwartaal in gesprek met uw raad. Belangrijk in het gesprek is te komen tot een gezamenlijk vertrekpunt over begrip, visie, uitgangspunten en ambitie voor participatie. Hierna verwerken we alle informatie in een concept beleidsplan en verordening. Door middel van co-creatie nodigen we onder andere inwoners uit om met ons mee te denken, te reageren en aan te vullen. Dit verwerken we in het uiteindelijke participatiebeleid en verordening die vervolgens in het vierde kwartaal ter besluitvorming in de gemeenteraad komt.

Bijlage(n)

-

burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaard,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. I.P. van der Valk	dr. P.T.A.M. Kalfs